

Enkel lyssetting ved videoproduksjon (á la Reodor Felgen)

Hva slags lyssetting som gir best resultat avhenger av hva slags videooppsett man velger. Men en del av valgene man må gjøre gjelder generelt for all innendørs lyssetting.

Fargtemperatur/hvitbalanse

Blandingslys

Mykt/hardt

Direkte/indirekte

Diffusere

Samling/spredning

Flere kilder/utfylling

Reflekser

Så, hva bør man bruke?

Fargetemperaturen i lyset som brukes ved innendørs videoopptak er vesentlig ifht at fargene skal gjengis så korrekt som mulig. Man må ta en valg, enten går man for kunstlys (innelys) eller går man for dagslys (utelys). Lysets fargetone måles i **kelvinverdier (K)**. Kunstlyset ligger mellom 3000K og 3500K, mens dagslyset har verdier mellom 5000K og 5500K. Her kommer innstillingen av **hvitbalansen** i kameraet inn. Hvis man har en kald belysning (dagslys) må hvitbalansen i kameraet stilles ifht dette. Hvis man går for en varm belysning (kunstlys) stilles hvitbalansen deretter. Hvis hvitbalansen er satt feil ifht fargetemperaturen i lyskildene vil man oppleve at bildet får et **fargestikk**, ofte som en gultone eller en blåtone i fargene i bildet. Er hvitbalansen satt riktig vil man ikke kunne se om lyskilden er kald eller varm, fordi når det hvite oppleves som hvitt (ikke litt gult eller litt blått), så følger de andre fargene naturlig etter.

Når man skal velge hva slags fargetemperatur man går for i lyskildene sine er det noen spørsmål man bør stille seg før man velger.

Skal jeg filme skjerm kombinert med mennesker? Filmer man f.eks en foreleser som presenterer stoffet sitt ved siden av en skjerm, vil man ikke klare å få riktige farger på både skjerm og ansikt ved bruk av kunstlys. Brukes dagslys er dette ikke noe problem.

Hva slags belysning det er i rommet fra før? Vil man kunne kombinere lyset sitt med de opprinnelige lyskildene i rommet er det som regel kunstlys som gjelder (hvis rommet er utstyrt med normale lysstoffrør eller pærer). Normale lysstoffrør kan forøvrig gi et flakkende lys på video, her må man prøve seg fram med videokameraer og innstillinger.

Finnes det store vindusflater i rommet? I så fall ville jeg gitt meg selv muligheten til å kombinere lys utenfra med lampene mine, altså valgt dagslys i pærene.

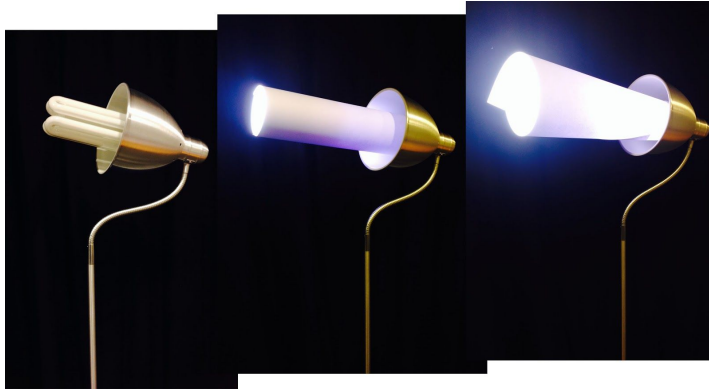
Blandingslys er en utfordring, og anbefales ikke. Ved å blande fargetemperaturer på lyskildene i et videoopptak får man som regel et problem med å sette hvitbalansen skikkelig. Det kan oppleves et grønnskjær i bildet når man blander kalde og varme lyskilder. Hvis man allikevel skulle være nødt til å benytte seg av et blandingslys er det viktig å sette hvitbalansen i kameraet manuelt, på en hvit flate som er plassert så den tar i mot litt av hver lyskilde. På den måten stiller man inn hvitbalansen på kameraet til en kelvinverdi som ligger et sted i mellom de to lyskildene. Men dette bør altså være en nødløsning.

Hvis man benytter sterke lamper på mennesker er det nesten bestandig behov for å gjøre lyset mykt. For å få et **mykt lys** kan man benytte seg av et **diffusjonsfilter** foran lyskilden. Et sånt filter kan være et bakepapir, en slags frostet plast, eller et stykke lyst tøy som lyset trenger godt i gjennom. Diffusjonsfilteret gjør at lyset sprer seg en hel del, som igjen hjelper til med at skygger ikke blir så markert som de ville vært uten. Et alternativ til å bruke et diffusjonsfilter kan være å sette lyskilden opp i taket. I så tilfelle må taket være hvitt og lyskilden kraftig. Hvis disse forutsetningene er tilstede kan et lys reflektert fra taket være et godt utgangspunkt som hovedlyskilde. Lys som brukes på denne måten får en veldig god spredning og oppleves som mykt og behagelig.

Når man benytter seg av innendørs lyssetting bruker man som regel flere kilder. Det er vanlig å benytte en hovedlyskilde, og i hvertfall én, helst to lamper til. Disse brukes som utfyllende lys, slik at skarpe skygger jevnes ut ved å belyse objektet fra forskjellige vinkler. Ved bevisst lyssetting av bakgrunn eller ikke kan man også velge om bildet skal få en dybde eller ei. Hvis man er så heldig å ha en assistent kan man også benytte en **reflektor**. Dette gjør at man blir mer fleksibel i å fylle ut lys der det trengs, ved å reflektere lyset fra en av de allerede eksisterende lyskildene dit man ønsker. En reflektor er rett og slett en flate som reflekterer lys. Reflektorer fås i en fotobutikk, men en isoporplate eller lignende kan også gjøre en god jobb.

Jeg nevnte såvidt filming av skjerm tidligere. Hvis man skal lyssette en person som presenterer ved å stå fysisk ved siden av en skjerm, er det viktig å plassere lampene så de ikke siner i skjemen. For å få til et godt lys i en sånn situasjon behøver man minst to lyskilder, gjerne tre/fire. Jo flere man har, jo større mulighet har man til å jevne ut skygger samt å skape en følelse av dybde i bildet.

Lyskildene kan variere fra profesjonelt studiolyt til amatørmessige stuelamper, det er mulig å få til gode resultater med begge deler hvis man tar seg litt tid og prøver seg fram. Det aller viktigste er at man har nok lys, et mørkt ansikt i en videoforelesning kan nesten like gjerne sløyfes. På profesjonelt utstyr har man oftest mulighet til å samle eller spre lyset ved hjelp av "låvedører", på stuelampe-utstyr må man evt være litt mer kreativ. Samling av lyset kan være en god hjelp og fordel i mange situasjoner.

Eksempel på modifisering av stålampere fra Ikea. Her har vi brukt en 30 watts sparepære fra Biltema som gir et relativt kaldt lys. For å samle lyset har vi tapet et A3 ark rundt pæra. Ettersom hvordan vi fester arket kan vi velge grad av spredning. Dette fungerer kjempefint, men bør brukes med omhu. Selv om ikke sparepæra blir like varm som gamle pærer, er nok ikke dette en brannforskrifts- messig god løsning.

Tre punkts lyssetting er en enkel og effektiv måte å oppnå et godt resultat hvis man skal filme mennesker i f.eks. intervju situasjoner. Det settes opp med tre lamper, der man har ett hovedlys, og to svakere lyskilder. Poenget er at lampenes kombinasjon skal gi et utfyllende lys uten for mye skarpe skygger.

